

הדו"ח הדיפלומטי

סקירה חודשית על מדיניות-החוץ האזורית של ישראל
עורך: ד"ר רועי קיבריק*

גיליון מס' 36, אפריל 2020

א. ישראל והפלסטינים

- **ביקורת בינלאומית חריפה לרעיון הסיפוח** – נתניהו וגנץ חתמו על [הסכם](#) קואליציוני המאפשר לנתניהו להביא לאישור הממשלה והכנסת את ההסכמה שתושג עם ארה"ב בעניין החלת הריבונות בגדה המערבית החל ביולי 2020. סעיף זה עורר התנגדות רבה [בישראל](#) ובזירה הבינלאומית, ונתפס כמהלך שפוגע בדיון הבינלאומי, בהחלטות מועצת הביטחון, באפשרות פתרון שתי המדינות ובשלום עם ירדן. מזכיר המדינה האמריקאי פומפאו הכריז שסוגיית הסיפוח תלויה בממשלת ישראל. יו"ר הרשות אבו מאזן הזהיר את ישראל מפני סיפוח, וקבע שמהלך שכזה יביא לתוצאות הרסניות ולביטול כלל ההסכמים וההבנות בין הצדדים. בין יתר התגובות הרבות שיצאו בהתנגדות חריפה לסיפוח ולהסכם הקואליציוני חשוב לציין את [ירדן](#), [רוסיה](#), השליח המיוחד של האו"ם מלאדנוב, שר החוץ של האיחוד האירופי [בורל](#), [אירלנד](#), [גרמניה](#), צרפת, אנגליה, סין, [והליגה הערבית](#). בהמשך לביקורת הבינלאומיות [הבהיר](#) הבית הלבן לנתניהו כי ארה"ב תתמוך בסיפוח רק בתנאי שישראל תסכים למדינה פלסטינית ותקבל את תכנית השלום במלואה. בתוך כך, [החליטה](#) ארה"ב לחרוג ממדיניותה להקפאת כספי הסיוע לפלסטינים, והעבירה 5 מיליון דולרים כסיוע לבתי החולים בגדה המערבית.
- **שאלת הריבונות בירושלים בצל הקורונה** - ישראל שינתה הלכה למעשה את מדיניותה כלפי נוכחות כוחות הרשות הפלסטינית בשכונות במזרח ירושלים. לאחר שבחודש מרץ ביקשה את מעורבות הרשות הפלסטינית בניהול ההתמודדות עם משבר הקורונה, החלה ישראל בחודש אפריל להפגין נוכחות גדולה יותר בשכונות אלו [וסגרה](#) מרפאה לבדיקות קורונה בסילוואן. ישראל גם [עצרה](#) שוב את השר הפלסטיני לענייני ירושלים אלהדמי, המתגורר במזרח ירושלים, ואת מושל ירושלים מטעם הרשות רית' בטענה שפעלו נגד הקורונה תחת ההנחיות של הרשות. מלך ירדן עבדאללה [הורה](#) לוואקף המוסלמי לא לגבות שכירות על הנכסים שבבעלותו במזרח ירושלים לנוכח משבר הקורונה. ליוזמה זו הצטרפו גם ההקדש הנוצרי וגם בעלי נכסים פרטיים רבים במזרח העיר.
- **שיתוף פעולה עם הרשות הפלסטינית בצל הקורונה** - שר האוצר כחלון [נפגש](#) עם שליח האו"ם מלאדנוב, אשר הודה לו על הסיוע שישראל מעניקה לפלסטינים להתמודדות עם משבר הקורונה. בניגוד למדיניות ישראל שלא להכניס חולי קורונה לישראל, אישה פלסטינית חולה [טופלה](#) בישראל והושבה לרשות לאחר החלמתה. בשיחה עם שר החוץ הרוסי לברוב [טען](#) ראש הממשלה הפלסטיני א-שתיה כי ישראל מגבילה את היכולת של הרשות להילחם בקורונה. יחידת מתאם פעולות הממשלה בשטחים [הודיעה](#) לאו"ם כי תפסיק להרוס מבנים מאוכלסים שנבנו באופן בלתי חוקי בגדה המערבית עד סיום משבר הקורונה. הריסות של תשתיות יימשכו כסדרן. טקס יום הזיכרון של פורום המשפחות השכולות התקיים גם השנה, בהשתתפות של כ-200 אלף אנשים בצורה דיגיטלית. שליח האו"ם מלאדנוב [שלח](#) סרטון תמיכה בטקס המעורר לדבריו תקווה והשראה.

- **שיתוף פעולה עם עזה בצל הקורונה** - נמסרו **דיווחים** על התקדמות בשיחות לעסקת חילופי אסירים בין ישראל לחמאס, **כשרקע** משבר הקורונה, ועל **פניית** ישראל למצרים שתסייע בתיווך. רופאים ישראלים **הכשירו** עשרות רופאים ואחיות עזתיים להתמודדות עם הקורונה, ומעבדת צה"ל **סייעה** בפיענוח בדיקות של תושבי הרצועה. ישראל **העבירה** לעזה ציוד רפואי **וצמיגים** חדשים ואפשרה לצלב האדום להכניס ציוד רפואי לעזה. 7 צעירים עזתיים שקיימו שיחה עם צעירים ישראלים דרך הרשת במטרה להביא לקירוב לבבות והבנה, **נעצרו** על ידי החמאס.
- **המאבק הדיפלומטי במוסדות הבינלאומיים** - התובעת בבית הדין הפלילי בהאג בנוסדה **השיבה** להסתייגויות שהוגשו בדבר סמכותו של בית הדין לדון במקרה הישראלי-פלסטיני, וטענה כי השתכנעה שיש בסמכותו של בית הדין לחקור את המקרה. כעת על חבר השופטים בדיון המקדים להכריע בסוגיה. שר האנרגיה שטייניץ, הממונה מטעם ישראל על הטיפול בסוגיה, דחה את תשובתה של התובעת וקבע כי היא חושפת נטייה אנטי-ישראלית המושפעת מארגונים אסלאמיים ומתנועת ה-BDS.

ב. ישראל והאזורים סביב לה

המזרח התיכון

- **יחסים מתוחים עם ירדן** - בעקבות ההסכם הקואליציוני בין נתניהו וגנץ הכולל גם תכניות לסיפוח בקעת הירדן, פעלה ירדן לגייס תמיכה בינלאומית בעמדתה השוללת אפשרות זו מכל וכל, **וביקשה** ממדינות שונות שתפעלנה לחץ על ישראל להימנע מצעד שכזה. לאחר כינוס מועצת שרי החוץ של הליגה הערבית אשר **הוציא** גינוי חריף למהלך, **עדכן** שר החוץ הירדני את שר החוץ האירופי בורל, הדגיש את הערכתו לעמדת האיחוד התומכת בפתרון שתי-המדינות, והזהיר כי הסיפוח ישים סוף לאפשרות זו. בסוף החודש **הועברה** סופית מובלעת צופר לשליטת ירדן, והופסקה כניסת החקלאים הישראליים לאדמות אותן עיבדו במשך כ-40 שנה.
- **מאבק באיראן בשלל חזיתות** - ישראל **המשיכה לתקוף** מטרות איראניות בסוריה. היא גם **הפציצה** רכב חיזבאללה בשטח סוריה סמוך לגבול עם ישראל. שר החוץ כ"ץ **הגיש תלונה** למועצת הביטחון של האו"ם לאחר שארגון החיזבאללה **פגע** בגדר הגבול הצפונית בשלוש נקודות שונות. משרד החוץ **גינה** את **שיגור** הלוויין הצבאי על ידי איראן.
- **מגמות חיוביות בקשרים האזרחיים עם מדינות ערב?** - לצד הקרנת סדרת טלוויזיה לימי הרמדאן במצרים **המציגה** בפרקה הראשון את השמדת ישראל, **כתב** ד"ר אלשלבי מאוניברסיטת עין אלשמס בקהיר מאמר כיצד לבנות שלום חיובי יותר בין ישראל ומצרים דרך פעילויות חינוכיות, תרבותיות ותקשורתיות. בנוסף, **נחשף** בתקשורת הישראלית ספר הלימוד החדש לכיתה ט' במצרים, אשר מציג תמונה מאוזנת ומורכבת, מכיר בקיומה של ישראל ובחשיבות השלום. סדרת טלוויזיה לרמדאן מבית היוצר של ערוץ סעודי **הציגה** באופן חיובי את סיפורה של משפחה יהודית כוויתית, ועוררה בכך ביקורת ציבורית. בסדרה אחרת בערב הסעודית **העניקו** לגיטימציה לעשיית עסקים עם ישראל תוך כדי תיאור הפלסטינים כמי שאינם מכירים טובה לסעודים.
- **קשרי ישראל-מפרץ פועלים גם בצפון אפריקה** - דווח כי הציר המתגבש בין ישראל, מצרים, ערב הסעודית ואיחוד האמירויות, פועל לא רק מול איראן, אלא גם בלוב, וכי ישראל **מוכרת** נשק וציוד לכוחותיו של גנרל ח'פטר. בזירה אחרת, ישראל הגיעה להסכמה עם שלטונות מרוקו על חילוצם של כמה ישראלים שנתקעו במרוקו בגין הקורונה. מאחר ומטוסי אל-על לא מורשים לנחות במרוקו, הגיעה ישראל להסכמה עם איחוד האמירויות שמטוס מטעמה יחלץ את הישראלים

יחד עם אזרחיה שלה. סכסוך בין איחוד האמירויות ומרוקו, הנשען על העובדה שמרוקו מאמצת גרסה של האסלאם הפוליטי, [מנע](#) לבסוף את מימוש המהלך.

אירופה

- **האיחוד האירופי נגד רעיונות הסיפוח** - עוד במהלך המשא ומתן הקואליציוני בין גנץ ונתניהו, [העבירו](#) דיפלומטים אירופאים הזהרות לגנץ כי למהלך של סיפוח יהיו השלכות שליליות על היחסים עם האיחוד. לאחר החתימה על ההסכם הקואליציוני ניסה שר החוץ האירופי בורל לקדם החלטה משותפת של האיחוד המגנה את המהלך, אך נתקל [בסירוב](#) של 8 מדינות אשר סברו כי המהלך מוקדם מדי. שר החוץ האירופי פרסם הודעה בשמו, ושגריר האיחוד האירופי לאו"ם [ציין](#) בפני מועצת הביטחון של האו"ם כי האיחוד מחויב עדיין לפתרון שתי המדינות. משרד החוץ [הגיב](#) בחריפות להצהרתו של בורל. מלבד האיחוד האירופי מדינות [רבות](#) נוספות הביעו את התנגדותן לרעיון הסיפוח המופיע בהסכם הקואליציוני. 12 שגרירים אירופים – של בריטניה, גרמניה, צרפת, אירלנד, הולנד, איטליה, ספרד, שבדיה, בלגיה, דנמרק, פינלנד והאיחוד האירופי – [הגישו](#) מחאה רשמית למשרד החוץ בירושלים בה [הביעו](#) את דאגתם מסעיף הסיפוח בהסכם הקואליציוני וטענו כי הסיפוח יהווה הפרה של הדין הבינלאומי, יפגע במאמצים לקידום השלום וביציבות האזורית, ובמעמדה של ישראל בעולם. יו"ר מועצת יש"ע אלחיאני [כינה](#) את הביקורת הבינלאומית כאנטישמית וקרא להתעלם ממנה.
- **ישראל לא מושיטה יד לבריטניה** - שר החוץ כ"ץ [בירך](#) את קייר סטארמר על היבחרו למנהיג מפלגת הלייבור והביע תקווה שהוא ילחם באנטישמיות במפלגתו כהבטחתו. חברות בריטיות ניסו לרכוש מכונת הנשמה ממפעלים בישראל, אולם בשל צו של שר הכלכלה כהן האוסר ייצוא מכונות הנשמה מישראל המכירה לא התאפשרה. ממלא מקום ראש ממשלת בריטניה, דומיניק ראאב, ביקש מנתניהו החרגה מהצו בשל מחסור קשה במכונות הנשמה, [ונענה](#) בשלילה.
- **שיתוף פעולה עם גרמניה** - שר החוץ כ"ץ [בירך](#) על [החלטת](#) ממשלת גרמניה להוציא את ארגון חיזבאללה אל מחוץ לחוק. לאחר שישראל [העבירה](#) מידע מודיעיני ביצעה המשטרה הגרמנית [מספר](#) פשיטות ומעצרים. משרד החוץ הגרמני המשיך [לסייע](#) בחילוץ ישראלים שנתקעו בעולם בעקבות משבר הקורונה, הפעם מפרו ונפאל. השר כ"ץ [הודה](#) לשר החוץ הגרמני על הסיוע בחילוץ 150 ישראלים מניו זילנד.

אגן הים התיכון

- **שיתוף הפעולה עם יוון וקפריסין נמשך גם בתקופת הקורונה** - חומרים לתרופה ניסיונית [הועברו](#) על ידי חיל האוויר הישראלי מהודו לקפריסין, שם הוכנה התרופה במפעל מקומי עבור ישראל. בתמורה דווח כי ישראל תעביר לקפריסין 50 מכונות הנשמה. בתוך כך, [בהתייחסות](#) למשבר חברות האנרגיה הסובלות מירידה חדה בביקוש ובמחיר, לצד עיכובים בעבודה וקידום פרויקטים חדשים, הצהיר שר האנרגיה של קפריסין כי גם התכנית להקמת צינור הגז [תתעכב](#) יחד עם התוכניות האחרות לביצוע קידוחים נוספים.
- **מתיחות ושיתוף פעולה עם תורכיה** - ציוד למאבק בקורונה שנקנה מתורכיה על ידי ישראלים, [עוכב](#) בשדה התעופה, לאחר שארדואן [תבע](#) להעביר ציוד דומה גם לפלסטינים. בסוף החודש [שוחרר](#) הציוד, כאשר מטוס תורכי הביא משלוח של ציוד רפואי גם לפלסטינים. בעקבות [פנייתו](#) הישירה של ח"כ טיבי ללשכת ארדואן, סיפק הנשיא התורכי מטוס לטובת השבת 110 סטודנטים ישראלים מתורכיה לישראל כמחווה הומניטרית. ח"כ לפיד [ניצל](#) את יום הזיכרון הבינלאומי כדי להביע את תמיכתו בהכרה ישראלית ברצח העם הארמני.

ג. מערך החוץ הישראלי

- **הדיפלומטיה בחזית המאבק בישראלי בקורונה** - משרד החוץ המשיך לפעול להבאת ישראלים חזרה לארץ [ולהבאת](#) ציוד רפואי. 180 ישראלים [שבו](#) בטיסת אל על מיוחדת מאוסטרליה. רכבת אווירית של 11 מטוסים הביאה ציוד רפואי בשווי 50 מיליון ש"ח מסין. בנוסף [דאגו](#) השגרירויות בסין וגרמניה להעביר עוד מעבדות ומכונות בדיקה לישראל. שגרירות

ישראל ביפן **ארגנה משלוח** של תרופה ניסיונית, וחומרים לתרופה אחרת **הגיעו** מהודו לאחר שיחה של ראש הממשלה נתניהו עם נשיא הודו מודי. משרד הביטחון **רכש** חומרים כימיים הנחוצים לעריכת עשרות אלפי בדיקות קורונה מדרום קוריאה. נתניהו **השתתף** בשיחת ועידה בנושא הקורונה בה לקחו חלק גם קנצלר אוסטריה ראש ממשלת אוסטריה, ראש ממשלת ניו זילנד, ראש ממשלת דנמרק, ראש ממשלת יוון וראש ממשלת צ'כיה. משרד החוץ תרם לדיון הפנימי בציבור הישראלי **הוציא** מסמך לאסטרטגיות יציאה למערכת החינוך במבט השוואתי בינלאומי. כמו כן, **החל** לגבש מסמך פנימי המתמקד בהיערכות לעולם שאחרי הקורונה.

- דיפלומטיה מודרנית - 50** אחוזים מעובדי משרד החוץ במטה בארץ הוגדרו חיוניים, ומחציתם **עבדו** החודש מהבית. בנוסף לפגישות המנהיגים והדיפלומטים שהפכו למקוונות, גם טקס יום הזיכרון של משרד החוץ **נערך** בצורה זו. המשרד **קיים** סדרת הרצאות מקוונות באתר הפייסבוק שלו לקהל הרחב בנושאי הליבה של עיסוקו. כ-300 תלמידי תיכון במגמת דיפלומטיה מרחבי הארץ **השתתפו** ביום עיון מיוחד שערך משרד החוץ בו דנו בתפקידים של ערכים, אתוס ומנהיגות כפי שמשתקפים מנאומה של קנצלרית גרמניה מרקל על משבר הקורונה.
- סיוע חוץ בימי קורונה -** סוכנות הסיוע הבינלאומית שבמשרד החוץ (מש"ב) ושגרירי ישראל בעולם **המשיכו** להעניק סיוע לאזרחי מדינות שונות בנושא הקורונה. שגרירות ישראל בקמרון דאגה לתוכנת הדפסה תלת-ממד של מסכות פנים שפותחה בארץ ותרמה את עלות המסכות הראשונות. בגיאורגיה סייעה שגרירות ישראל למעון ילדים עם תסמונת דאון, בחוף השנהב, נפאל, רואנדה, מיאנמר, זמביה, גואטמלה, סרביה והודו תרמו נציגויות ישראל ציוד רפואי ומזון וסיפקו הכשרות. בסגל מסייעת השגרירות למשרד הבריאות ומשרד התכנון המקומיים בקמפיין הסברה ובייעוץ, ובהתקנה והפעלה של מערכת ניטור לאומית, אותה תרמה חברת מיטרלי הישראלית.

ד. ציר זמן חודשי

תאריך	מה קרה?
6 באפריל	השגרירות במצרים העבירה לקהילה היהודית במצרים מצות ומוצרי מזון כשרים לפסח.
13 באפריל	שר האוצר כחלון נפגש עם שליח האו"ם מלדנוב בהקשר של שיתוף הפעולה עם הרשות הפלסטינית.
17 באפריל	משרד החוץ סייע בהעברת תרומה פרטית של 3 מיליון מסכות.
18 באפריל	משרד החוץ סייע לקיומו של טקס "שבת האור" הנוצרי-אורתודוקסי.
20 באפריל	התקיים מרתון דיפלומטי לתלמידי תיכון בהובלת משרד החוץ.
22 באפריל	ממשלת ישראל אישרה את חברות מדינת ישראל בקונסורציום הסקר החברתי האירופי "ESS-ERIC".
24 באפריל	נתניהו השתתף בשיחת ועידה בנושא הקורונה עם מנהיגים מהעולם.
27 באפריל	טקס יום הזיכרון האלטרנטיבי בארגון פורום המשפחות השכולות.
30 באפריל	מובלעת צופר הועברה סופית לשליטת ירדן.
30 באפריל	שגרירים של 11 מדינות אירופיות הגישו מחאה רשמית בה הביעו את דאגתם מסעיף הסיפוח בהסכם הקואליציוני.

ה. פרסומים אחרונים של מכון מיתוים

<p>ד"ר מאיה שיאון צדקיהו, "האיחוד האירופי בימי הקורונה", אפריל 2020.</p> <p>השגריר בדימוס מיכאל הררי, "שדה הגז מול חופי רצועת עזה: הזדמנות לפיתוח במסגרת הסדרה?", אפריל 2020.</p> <p>ברוך בינה, מדיניות ארה"ב כלפי ישראל והמזרח התיכון, גיליון 88, אפריל 2020.</p>	דו"חות ומחקרים
<p>השגריר בדימוס מיכאל הררי, "אנדרלמוסיה בזירה הבינלאומית – מה זה אומר לגבי ישראל?", <i>זמן ישראל</i>, 30 באפריל 2020.</p> <p>השגריר בדימוס מיכאל הררי, "שוק האנרגיה העולמי בצל משבר הקורונה", <i>זמן ישראל</i>, 23 באפריל 2020.</p>	
<p>ד"ר מאיה שיאון צדקיהו, "האיחוד האירופי יציב, אך המגפה הבליטה את כל מחלות הרקע", <i>הארץ</i>, 22 באפריל 2020.</p> <p>קסניה סבטלובה, "סכנת הסיפוח מרחפת מעל יחסי ישראל והעולם הערבי", <i>מכון מיתוים</i>, 16 באפריל 2020.</p> <p>אריק סגל, "הקורונה וההזדמנות של משרד החוץ להוביל חדשנות דיפלומטית", <i>הארץ</i>, 16 באפריל 2020.</p>	
<p>ד"ר רונן זיידל, "המצב הפוליטי בעיראק היום: האם הזדמנות לישראל?", <i>זמן ישראל</i>, 15 באפריל 2020.</p> <p>קסניה סבטלובה, "היי שמאלנים, אולי פשוט לא תצביעו לימנים", <i>וואיינט</i>, 13 באפריל 2020.</p> <p>ד"ר ליאור להרס, "מה בין קורונה למלחמה ושלום?", <i>הארץ</i>, 9 באפריל 2020.</p>	מאמרי דעה
<p>נדב תמיר, "בחג החירות הזה אנו מעמיקים דווקא את עבודתנו", <i>זמן ישראל</i>, 8 באפריל 2020.</p> <p>השגריר בדימוס מיכאל הררי, "למשבר הקורונה בסוריה יהיו השלכות אזוריות", <i>וואיינט</i>, 6 באפריל 2020.</p>	
<p>ד"ר רועי קיבריק, "כדי לנצח את המגפה הבאה דרושים מוסדות בינלאומיים חזקים", <i>הארץ</i>, 2 באפריל 2020.</p> <p>ד"ר רועי קיבריק, "חשופים לקורונה - אתגרים, כשלים והזדמנויות", <i>זמן ישראל</i>, 1 באפריל 2020.</p>	
<p>ד"ר נמרוד גורן, "תורכיה וקורונה" כאן רשת ב', 13 באפריל 2020.</p>	
<p>עינת לוי וד"ר מורן זגה, "ישראל-מרוקו-איחוד האמירויות וקורונה", <i>גל"צ</i>, 22 באפריל 2020.</p>	ראיונות בתקשורת